

Dossier d'investigació

El creixement de Barcelona

La ciutat de Barcelona, com moltes altres ciutats espanyoles i europees, va experimentar des de mitjan segle XIX un fort creixement demogràfic que va comportar un procés d'expansió urbana. La necessitat de superar el vell cercle de les muralles medievals, i expandir-se pel pla del voltant, va donar lloc al projecte del Pla de l'Eixample, obra de l'enginyer Ildefons Cerdà. Va ser aprovat pel Govern el 1859; obeïa, en primer lloc, a la necessària expansió de la petita i col·lapsada ciutat, i tenia com a perspectiva unir-la en el futur als diversos poblets de la rodalia. Cerdà, influït per l'utopisme de l'època, volia crear una ciutat de baixes densitats, sense barris segregats, ordenada en funció d'un pla en quadrícula. Així, va fer un disseny d'illes, monogènies, quadrades, obertes i enjardinades, i va distribuir per barris i districtes tota mena d'equipaments d'ús col·lectiu.

Completaven el projecte el traçat geomètric d'espaioses vies interiors que seguien l'orientació muntanya-mar, les seves perpendiculars i tres grans avingudes, la Diagonal, la Meridiana i la Gran Via, que enllaçaven la ciutat amb les carreteres del Vallès, el Maresme i el Llobregat. Finalment, també es va preveure l'obertura de grans carrers al casc antic per descongestionar-lo.

El Pla Cerdà va ser profundament alterat a les darreres dècades del segle XIX i començament del XX, en funció dels interessos especuladors de molts dels propietaris de sòl urbà. Així, el volum edificable va augmentar considerablement, es van tancar les illes i van desaparèixer molts dels jardins i els edificis d'ús comunitari. Tanmateix, els arquitectes modernistes van aixecar edificis singulars a bona part de l'Eixample i es va conservar el traçat ordenat i espaiós dels seus carrers.

D'altra banda, al tombant de segle es va produir també l'annexió dels poblets del voltant de Barcelona fins a constituir l'actual nucli urbà. L'any 1897 foren agregats a Barcelona els pobles de Sants, les Corts de Sarrià, Gràcia, Sant Gervasi, Sant Martí de Provençals i Sant Andreu del Palomar. El gener del 1904 es va fer efectiva l'agregació d'Horta i el 1921 la de Sarrià. Per tal d'enllaçar tota aquesta nova trama urbana, al 1905, es va fer un projecte de pla d'enllaços anomenat Jaussely, que es va portar a efecte a partir del 1917, i que va acabar d'organitzar el territori de Barcelona.

La Casa Batlló, d'Antoni Gaudí.

Vista de Barcelona al segle XVIII.

ANALITZA I RAONA

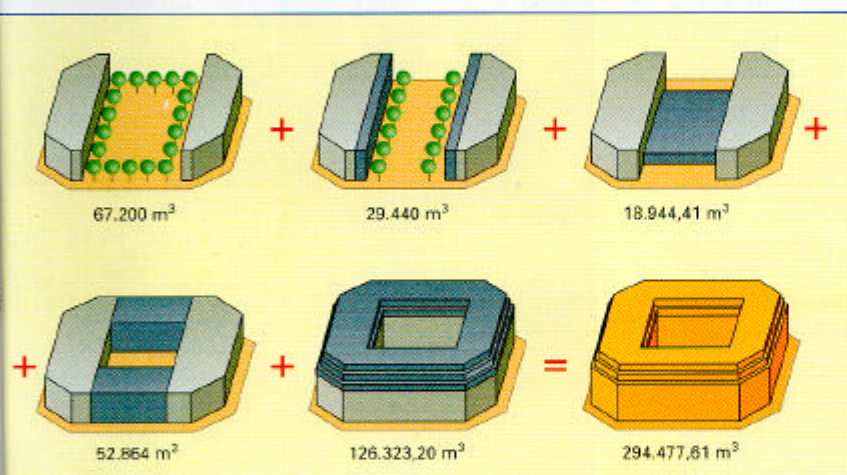
Aquest dossier t'ofereix una sèrie d'informacions i de materials per entendre el procés de creixement d'una ciutat industrial, en aquest cas Barcelona.

Proposem fer el següent per seguir aquesta evolució:

1. Observa la primera il·lustració. Identifica els límits de Barcelona al final del segle XVIII i analitza els problemes que es derivaven del fet de tenir emmurallada la ciutat.
2. Amb el plànol del projecte d'Ildefons Cerdà, explica les característiques de l'Eixample, sobre quin territori es va traçar l'ampliació de la ciutat i quins beneficis va tenir per al creixement demogràfic i industrial de Barcelona.
3. Observa bé els dibuixos de les illes de cases de l'Eixample i fes un estudi de la seva evolució. Treu conclusions sobre com va variar el projecte de Cerdà i quines en van ser les causes.
4. L'últim plànol et mostra l'agregació dels pobles del voltant. Fes una relació d'aquests pobles i raona quina importància va tenir la seva agregació. Dóna la teva opinió sobre si aquest procés va ser beneficiós per a Barcelona i per als pobles.
5. Finalment, intenta fer una petita síntesi sobre el procés de creixement de la ciutat de Barcelona i posa-la en relació amb el procés de transformació industrial del segle XIX.

El plànol original del projecte d'Ildefons Cerdà.

Procés de densificació de les illes de Barcelona, a partir del projecte original.

Pobles agregats a Barcelona, al final del segle XIX.